

ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА В КОНТЕКСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Тарасенко І.О., Батрак О.В.

Стаття присвячена розробці концептуальних положень формування та функціонування системи фінансової діагностики підприємства в контексті антикризового управління.

Проблема діагностики в антикризовому управлінні відноситься до числа мало розроблених у вітчизняній економічній та управлінській науці. При цьому завдяки дослідженням в галузі теорії штучного інтелекту та інформації, експертних систем, теорії ігор, ймовірностей і статистичних рішень, математичної статистики, статистичної теорії розпізнання, а також накопиченому досвіду діагностичної діяльності в медико-біологічних і технічних науках діагностику стали розглядати як особливий самостійний пізнавальний процес.

Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування концептуальних положень фінансової діагностики як елемента системи антикризового управління на підприємствах та практична реалізація методичних підходів до її здійснення.

До переваг застосування фінансової діагностики в управлінні підприємством слід віднести можливість обґрунтовано підійти до визначення цілей та завдань не лише стосовно об'єкта діагностики, але й підприємства в цілому; гнучкість системи діагностики забезпечує можливість її використання в управлінні за допомогою розробки та використання відповідної системи діагностичних показників; комплексність системи діагностики передбачає відстеження стану і тенденцій складових об'єкта діагностики та забезпечення взаємодії всіх структурних підрозділів з метою управління фінансово-економічною результативністю діяльності підприємства, усунення відхилень від запланованих значень показників, запобігання кризовим явищам та досягнення встановлених цілей.

Ключові слова: фінансова діагностика, фінансовий стан, криза, антикризове управління.

ФИНАНСОВАЯ ДИАГНОСТИКА В КОНТЕКСТЕ АНТИКРИЗИСНОГО УПРАВЛЕНИЕ

Тарасенко И.А., Батрак О.В.

Статья посвящена разработке концептуальных положений формирования и функционирования системы финансовой диагностики предприятия в контексте антикризисного управления.

Проблема диагностики в антикризисном управлении относится к числу мало разработанных в отечественной экономической и управленческой науке. При этом благодаря исследованиям в области теории искусственного интеллекта и информации, экспертных систем, теории игр, вероятностей и статистических решений, математической статистики, статистической теории распознавания, а также накопленному опыту диагностической деятельности в медико-биологических и технических науках диагностику стали рассматривать как особый самостоятельный познавательный процесс.

Целью статьи является теоретико-методологическое обоснование концептуальных положений финансовой диагностики как элемента системы антикризисного управления на предприятиях и практическая реализация методических подходов к ее осуществлению.

К преимуществам применения финансовой диагностики в управлении предприятием следует отнести возможность обоснованно подойти к определению целей и задач не только по объекту диагностики, но и предприятия в целом; гибкость системы диагностики обеспечивает возможность ее использования в управлении посредством разработки и использования соответствующей системы диагностических показателей; комплексность системы диагностики предусматривает отслеживание состояния и тенденций составляющих объекта диагностики и обеспечения взаимодействия всех структурных подразделений с целью управления финансово-экономической результативности деятельности предприятия, устранение отклонений от запланированных значений показателей, предотвращение кризисных явлений и достижения поставленных целей.

Ключевые слова: финансовая диагностика, финансовое состояние, кризис, антикризисное управление.

FINANCIAL DIAGNOSTICS IN THE CONTEXT OF ANTI-CRISIS MANAGEMENT

Tarasenko I.O., Batrak O.V.

The article is dedicated to the development of conceptual provisions for the establishing and functioning of the financial diagnostics system in the context of anti-crisis management.

Problem of diagnostics in anti-crisis management is attributed to insufficiently researched problems in the Ukrainian economic and management science. Due to researches in the sphere of theory of artificial intellect and information, expert systems, theory of games, probabilities and statistical decisions, mathematical statistics, statistical theory of identification, as well as accumulated experience of diagnostics in medical, biological and technical sciences, diagnostics was recognized as special independent cognition process.

Aim of the article is theoretical and methodological grounding of conceptual provisions of the financial diagnostics as the element of anti-crisis management system on the enterprise and practical realization of methodical approaches to its implementation.

Research permitted to make the following conclusions. Advantages of applying financial diagnostics in enterprise management include the possibility to determine aims and tasks not only in relation to the object of diagnostics, but also to enterprise in general; flexibility of diagnostics system permits to use it in management with the help of developing and using the corresponding system of diagnostics indicators; complexity of diagnostics system presupposes the monitoring of condition and tendencies of constituents of diagnostics object and provision of cooperation between all the structural units with the aim of managing the financial and economic results of activities, elimination of deviations from the planned values of indicators, prevention of crisis and reaching the established targets.

Key words: financial diagnostics, financial condition, crisis, anti-crisis management.

Актуальність проблеми. Розробка комплексу антикризових заходів на підприємстві набуває своєї актуальності у зв'язку з наявними загальноекономічними проблемами в державі, оскільки значна частина вітчизняних підприємств знаходяться або на межі банкрутства, або вже збанкрутували. За таких умов потребує вирішення питання створення такої системи підтримки прийняття рішень на підприємствах, яка б дозволяла вчасно ідентифікувати стан керованої системи навіть за обмеженої інформації і наявності непрямих ознак посилення кризових тенденцій, а також створювати базу для прогнозування можливих наслідків кризи. Ці завдання вирішуються в процесі фінансової діагностики, яка є складовою частиною антикризового управління на підприємстві.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Діагностика як самостійний напрямок набула активного розвитку тільки останнім часом, тому кількість наукових праць, присвячених цій проблемі, є незначною. Як складовій антикризового управління проблематиці діагностиці приділялась увага зарубіжних авторів, серед яких: Е.Альтман, І.Ансофф, К.Беерман, У.Бівер, Т. Петерс, Т. Таффлер та ін., а також науковців країн СНД, зокрема: В. Арнольд, І.Бланк, С.Беляев, А.Богданов, Т.Клебанов, В.Кошкін, В.Пономаренко та ін. Однак, зарубіжні вчені не досліджують особливості антикризового управління підприємства в умовах перехідної економіки, а більшість науковців з країн пострадянського простору розглядають проблеми

функціонування підприємств лише при настанні кризи та під час виходу з неї, не виділяючи при цьому превентивну складову системи антикризового управління. У цьому контексті серед праць вітчизняних авторів необхідно виділити дослідження П. Бєленського, Є.Бойка, М.Брюховецької, І. Булеєва, Л. Лігоненка, А. Матвійчука, М. Пашути, Л. Ситник, О.Терещенка, Н.Тюріної, Л. Федулової, А. Чернявського та ін.

Проблема діагностики в антикризовому управлінні відноситься до числа мало розроблених у вітчизняній економічній та управлінській науці. При цьому завдяки дослідженням в галузі теорії штучного інтелекту та інформації, експертних систем, теорії ігор, ймовірностей і статистичних рішень, математичної статистики, статистичної теорії розпізнання, а також накопиченому досвіду діагностичної діяльності в медико-біологічних і технічних науках діагностику стали розглядати як особливий самостійний пізнавальний процес.

Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування концептуальних положень фінансової діагностики як елемента системи антикризового управління на підприємствах та практична реалізація методичних підходів до її здійснення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У функціонуванні будь-якої організації існує вірогідність настання кризи, яка зумовлюється не тільки помилками в стратегії управління, недостатньою увагою до проблем розвитку, а й такими об'єктивними чинниками як коливання ринкової кон'юнктури, періодична модернізація технології, зміни в організації виробництва, кадрові зміни або зміни факторів зовнішнього середовища функціонування підприємства, в тому числі – економічні та політичні умови і фактори.

Серед усієї сукупності кризових ситуацій та таких, які спричиняють кризу, науковці виділяють [7]:

- криза управління (погіршення якості управління, бюрократизація та збільшення масштабів управління);
- соціальна криза (проблеми своєчасної оплати праці, загроза безробіття, погіршення морально-психологічного клімату);
- економічна криза (неможливість застосування прогресивної техніки і технології, суттєве зменшення обсягів реалізації продукції та послуг, втрати підприємством ринкових позицій);
- інноваційна криза (старіння підприємства, відсутність інноваційної та стратегічної діяльності);
- фінансова криза як фаза розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей впливу його керівництва на фінансові відносини.

Такий поділ кризових та зумовлюючих кризу ситуацій дозволяє зробити припущення про доцільність їх діагностики у кожній із сфер діяльності підприємства, де вони виникають. З огляду на це, пропонується виокремлювати: діагностику системи управління; діагностику соціальної сфери підприємства; економічну діагностику; діагностику інноваційної системи; фінансову діагностику.

В даній статті ми розглядаємо фінансову кризу, яка має двоїтий характер (виступає і фактором, і наслідком змін на підприємстві, в тому числі тих, що пов'язані з кризовими та передкризовими явищами), є найбільш розповсюдженою і може спричинити припинення існування підприємства в цілому. Фінансова криза, якою охоплено багато національних підприємств, значною мірою зумовлена низьким рівнем менеджменту, зокрема відсутністю системного антикризового управління на підприємствах.

До основних чинників, які можуть спричинити фінансову кризу на підприємстві науковці відносять [3]: зовнішні (екзогенні фактори) та внутрішні (ендогенні).

Систематизовані основні екзогенні фактори фінансової кризи на підприємствах в узагальненому вигляді представлено на рис. 1.

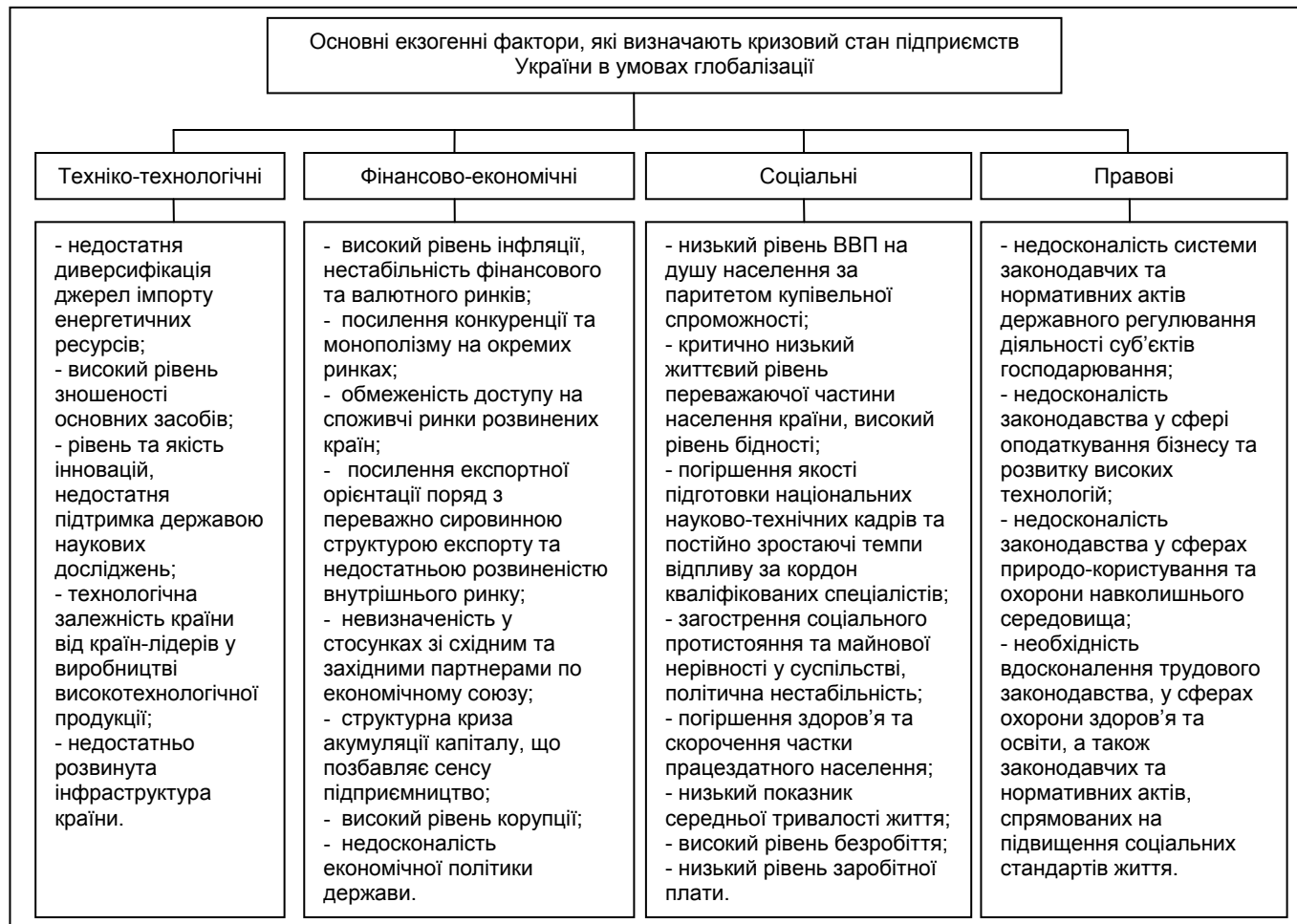

Рисунок 1. Система екзогенних факторів кризового стану підприємств України

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

До ендогенних чинників фінансової кризи, які тією чи іншою мірою характерні для більшості національних підприємств, слід віднести такі: відсутність методик діагностування причин виникнення кризових ситуацій; відсутність визначеної стратегії розвитку підприємства; диспропорції в організаційній структурі; низький рівень менеджменту; низький рівень маркетингу та втрата ринків збуту продукції; незадовільне використання усіх видів ресурсів; непродуктивне утримання зайвих робочих місць.

Інформацію про ознаки фінансової кризи або передумови її виникнення повинна надавати фінансова діагностика підприємства. Фінансова діагностика в антикризовому управлінні – це багатофакторний процес, який включає дослідження базових показників господарської діяльності суб'єкта господарювання, всебічний аналіз впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на фінансовий стан підприємства, експертне оцінювання розроблених заходів і прогнозування результатів діяльності підприємства після реалізації антикризової програми. Сутність фінансової діагностики полягає у здатності оперативно розпізнавати дестабілізуючі фактори та процеси на підприємстві, забезпечувати прийняття попереджуючих управлінських рішень з метою запобігання виникненню нових проблем у його розвитку та підвищення ефективності системи управління в цілому. Все це викликає потребу в інформації, яка повинна відповідати таким вимогам:

- бути широкою за обсягами і тематикою;
- забезпечувати базу як для більшої кількості зведених розрахунків, перехресних даних, так і для одержання більш диференційованих структурних даних;
- бути достатньо змістовною та вичерпною за умови прийнятного рівня витрат, що забезпечується раціональною системою збору даних.

До кола завдань фінансової діагностики підприємства необхідно віднести: формування системи цільових показників (розробка моделі інтегрального показника) та вибір методики здійснення фінансової діагностики; одержання кількісної оцінки рівня окремих показників для обґрунтування програм та заходів, спрямованих на фінансове оздоровлення підприємства і запобігання або ліквідацію кризових явищ.

Роль і можливості фінансової діагностики визначаються сукупністю функцій, які вона виконує. Оскільки сфера застосування технологій фінансової діагностики доволі широка, то вона характеризується різними функціями, які на практиці в процесі діагностики виконуються одночасно. Пропоновану класифікацію основних функцій фінансової діагностики представлено в табл.1.

Таблиця 1. Класифікація основних функцій фінансової діагностики

Функція	Зміст функції
Інформаційна	зменшення інформаційної асиметрії між користувачами інформації, відповідальними за прийняття фінансових рішень та об'єктом управління
Контрольна	відстеження виконання планових завдань за переліком підконтрольних показників
Власне діагностична	ідентифікація чинників та їх систематизація за впливом з виокремленням позитивних, які визначають можливості та свідчать про рівень фінансового потенціалу підприємства, та негативних, що є загрозами фінансовому стану суб'єкта господарювання, з наступним аналізом тенденцій зміни показників та умов їх формування
Пізнавальна	формування бази для аналізу та прогнозування фінансово-економічного розвитку підприємства, що забезпечує можливість аналізувати, пізнавати якісну сторону досліджуваних явищ, розкривати їх сутність
Управлінська	обґрунтування та прийняття управлінських рішень з орієнтацією на підвищення ефективності управління на всіх його рівнях

Залежно від глибини та цілей діагностичного процесу розрізняють два види діагностики фінансового стану підприємства – експрес-діагностику і фундаментальну діагностику, кожна з яких виконує своє коло завдань. Згідно визначення І. Бланка, «експрес-діагностика банкрутства забезпечує раннє виявлення ознак кризового розвитку підприємства і дозволяє вжити оперативних заходів для їх нейтралізації» [2].

Експрес-діагностика є початковим етапом діагностичного процесу як такого, що починається з моніторингу показників та завершується встановленням симптомів кризових явищ. До цілей експрес-діагностики відносять:

1. Одержання попередньої оперативної кількісної і якісної оцінки фінансового стану підприємства за визначеною системою показників в статичній та динамічній.
2. Визначення тенденцій зміни показників, які характеризують фінансовий стан підприємства, та свідчать про наявність ознак кризи.
3. Узагальнення результатів оцінки фінансового стану і стійкості функціонування підприємства.

Фундаментальна діагностика, як відзначається в праці [10], «дозволяє одержати найбільш розгорнуту картину кризового фінансового стану підприємства та конкретизувати форми та методи його майбутнього фінансового оздоровлення» [10]. Виходячи з зазначеного, на етапі фундаментальної діагностики досягаються такі цілі [4]:

1. Кількісно в статичній і в динамічній оцінюється розмір порушення пропорцій у значеннях показників фінансового стану підприємства.
2. Виявляються причини порушення пропорцій у показниках, динаміка зміни їх впливу на зміну фінансового стану в контексті глибини кризових явищ на підприємстві.

До цілей фундаментальної діагностики необхідно віднести, крім зазначених в праці [4], також розробку за її результатами комплексу заходів, спрямованих на подолання «вузьких місць», фінансове оздоровлення підприємства, антикризової програми, фінансової стратегії або інших, залежно від стану підприємства та глибини кризи (легка фінансова криза; глибока фінансова криза; фінансова катастрофа).

Діагностика, як процес наукового дослідження та сфера практичної діяльності, має свої інструменти та методи, які використовуються для досягнення поставлених цілей та обґрунтування ефективних управлінських рішень. Існуючий зарубіжний та вітчизняний досвід свідчить, що під діагностикою в практиці її застосування розуміється не лише описова характеристика значень ключових показників діяльності підприємства та причин їх зміни з метою подальшого узагальнення та розрахунку інтегральної характеристики, але й одержання деталізованої інформації про ті показники та фактори, які є найбільш важливими при оцінюванні кризових (передкризових) явищ та станів, оскільки результати діагностики є підґрунтям для формування антикризової програми та відповідної стратегії підприємства. Якість результатів фінансової діагностики значною мірою залежить від аналітичного інструментарію, який використовується в діагностичному процесі, зокрема від досконалості системи показників.

Для оцінки масштабів кризових явищ застосовуються різні системи показників, відомі фінансистам усього світу, зокрема: модель Альтмана (1968, США), система аналізу Вайбеля (1973, Швейцарія), модель Беєрмана (1976) та модель Краузе (1993, Німеччина), системи показників Бівера (1966, США), система фінансового аналізу Керлінга-Поддіга (1994, Франція), методологія дискримінантного аналізу Німецького Бундесбанку (1999, Deutsche Bundesbank). Зазначені моделі присвячені

діагностиці банкрутства та оцінці кредитоспроможності підприємства.

В основу їх розробки покладено дискримінантний аналіз, під яким розуміють комплекс методів та прийомів математичної статистики, з допомогою яких здійснюється класифікація аналізованих елементів в залежності від значень обраної сукупності показників відповідно до побудованої шкали інтерпретації. В теорії і практиці здебільшого розрізняють *однофакторний та багатфакторний дискримінантний аналіз*. В основу однофакторного (одновимірного) дискримінантного аналізу покладено сепаратне дослідження окремих показників (які є складовою певної системи показників) та класифікація підприємств за принципом дихотомії. Віднесення підприємства до категорії “хворих” чи “здорових” здійснюється у розрізі окремих показників у відповідності до емпірично побудованої шкали критичних (нормативних) значень досліджуваного показника. Загальний висновок про якість фінансового стану підприємства робиться на основі аналізу відповідності кожного із показників, які включені в спеціально підібрану систему, їх граничним значенням. Найбільш відомими моделями однофакторного дискримінантного аналізу є системи показників Бівера та Вайбеля [10 с. 105].

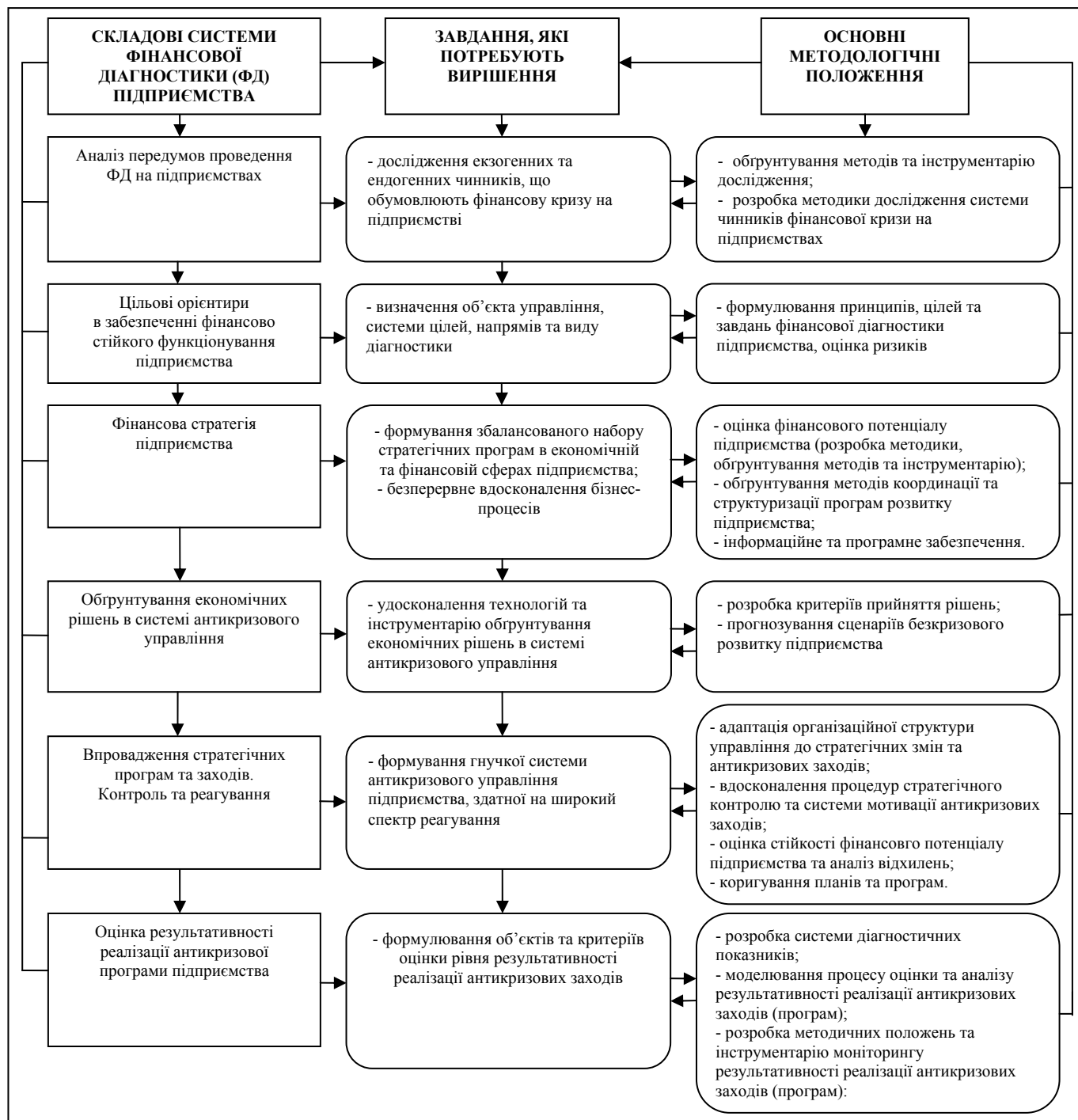

Рисунок 2. Концептуальна модель формування та функціонування системи фінансової діагностики підприємства

Проте, пропонувані системи показників в більшості відображають кризові явища на підприємстві в ретроспективі та не є достатньо об'єктивними, зазначає О. О. Терещенко [10], що є наслідком ведення підприємствами подвійної бухгалтерії. Тобто питання удосконалення методологічних засад, розробки методичних положень та відповідного інструментарію залишаються актуальними для національних підприємств.

Дослідження методологічних засад фінансової діагностики свідчить про наявність різних методичних підходів до її здійснення, що

представленні у вітчизняних та зарубіжних дослідженнях. Будь-яку методику прогнозування банкрутства, оцінки кредитоспроможності позичальника, аналізу інвестиційної привабливості підприємства можна розглядати з позиції фінансової діагностики. Діагностуючі фінансовий стан і стійкість функціонування підприємства, необхідно використовувати кількісні і якісні методи оцінки. Кількісні методи діагностування передбачають встановлення індикаторів стану фінансової стійкості в числовій формі. Якісні методи є завершуючим етапом діагностики фінансового стану й стійкості функціонування підприємства, коли використовуючи кількісні методи за допомогою шкал або матриць, одержують теоретичну характеристику діагнозу кризових явищ підприємства і причин їх виникнення. Важливе значення при цьому має адекватність побудови моделі показника або процесу, який досліджується.

Фінансова діагностика, ґрунтуючись на результатах спостереження, надає необхідну інформацію для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що потребує організації на підприємстві відповідної служби (сектора). В попередніх дослідженнях авторів визначено предметну область та сформовано систему принципів здійснення фінансової діагностики, зокрема: науковості, комплексності, системності, об'єктивності, конкретності, точності, надійності, інтегрованості, своєчасності, ефективності, запропоновано загальну структуру системи фінансової діагностики підприємства, визначено етапи її проведення та розроблено алгоритм розрахунку групових та інтегрального показників фінансового стану підприємства [1,9].

Це дозволило авторам запропонувати концептуальну модель фінансової діагностики промислового підприємства, яка включає складові, завдання та основні методологічні положення її здійснення (див. рис. 2).

Пропоновані концептуальні положення формування та функціонування системи фінансової діагностики підприємства являють собою основоположну модель процесу діагностики, яка включає в себе цілі, завдання, стратегію та інструментарій, необхідний для їх реалізації. На рис.2 відображено: стан, основні проблеми та завдання розвитку підприємств із врахуванням особливостей виробничого процесу та їх функціонування в умовах ринку; цільові орієнтири; стратегія та програма заходів щодо її реалізації; методи та інструментарій обґрунтування рішень, впровадження, контролю та реагування, а також оцінки результатів та аналізу.

Висновки та перспективи подальших досліджень Отже, до переваг застосування фінансової діагностики в управлінні підприємством слід віднести можливість обґрунтовано підійти до визначення цілей та завдань не лише стосовно об'єкта діагностики, але й підприємства в цілому; гнучкість системи діагностики забезпечує можливість її використання в управлінні за допомогою розробки та використання відповідної системи діагностичних показників; комплексність системи діагностики передбачає відстеження стану і тенденцій складових об'єкта діагностики та забезпечення взаємодії всіх структурних підрозділів з метою управління фінансово-економічною результативністю діяльності підприємства, усунення відхилень від запланованих значень показників, запобігання кризовим явищам та досягнення встановлених цілей.

Для імплементації запропонованої концептуальної моделі формування та функціонування системи фінансової діагностики в діяльність підприємств з метою забезпечення їх фінансової стійкості та прибутковості потребується розробка відповідної структури. Основними елементами такої системи повинні бути система власне діагностики фінансового потенціалу підприємства та стану зовнішнього середовища; стратегічний аналіз та стратегічне планування; система діагностики рівня результативності; система мотивації; стратегічний контроль; система сертифікації на відповідність міжнародним стандартам в галузях управління: якістю; соціальною відповідальністю та інформаційною безпекою. Запровадження запропонованої системи фінансової діагностики сприятиме активізації діяльності підприємств щодо забезпечення фінансово стійкого розвитку, підвищенню їх конкурентоспроможності на національному та міжнародному ринках завдяки формуванню позитивного іміджу, досягненню високого рівня результативності в усіх сферах.

Список використаних джерел

1. Батрак О.В. Методичні положення та методика діагностики фінансового стану підприємств // *Формування ринкових відносин в Україні*. – 2012.– №10 с.104.
2. Бланк, І.А. *Финансовый менеджмент: Учебный курс. [Текст] / И.А. Бланк – К.: Ника–Центр, 1999 – 528 с.*
3. *Фінансова діагностика і санація діяльності підприємства: монографія / В.К. Васенко : – Видавничий відділ Східноєвропейського університету економіки і менеджменту, м.Черкаси, –2009 с.203.*
4. Ветрова Н.М. *Экономическая диагностика: проблемные аспекты // Экономика и управление. – 2004.– №5. – с.6–8.*
5. Колесарь Е. *Модели диагностики банкротства предприятий Украины // Экономист. – 2002. – №10.– с.60–63.*
6. Копчак Ю.С. *Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства // Вісник СумДУ.– 2004. – №9.*
7. Мороз О.В. *Фінансова діагностика у системі антикризового управління на підприємстві [Текст]: монографія / О.В. Мороз, О.А. Сметанюк. – Вінниця: УНІВЕРСУМ, 2006 – с. 163.*
8. Стельмащук Ю. *Методи діагностики фінансового стану і схильності підприємства до банкрутства // Економіка АПК. – 2007. №2 – с. 78– 86.*
9. Тарасенко І.О., Батрак О.В. *Особливості формування системи фінансової діагностики підприємства // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012.–№11 с.118.*
10. Терещенко О.О. *Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2000.– 412с.*
11. Терещенко О.О. *Антикризове фінансове управління на підприємстві. – Монографія. – К.: КНЕУ, 2008. – 272с.*

References

1. *Batrak O.V. Methodychni polozhennja ta metodyka diagnostyky finansovogo stanu pidryjemstv [Methodological regulations and methodology of diagnosing financial condition of enterprises]. // Formuvannja rynkovykh vidnosyn v Ukraïni. 2012. №10 p.104.*
2. *Blank I.A. Finansovyj menedzhement [Financial management]. : Uchebnyj kurs. K. : Nika–Centr, 1999. 528 p.*
3. *Vasenko V.K. Finansova diagnostyka i sanacija dijajl'nosti pidryjemstva: monografija. [Financial diagnostics and reorganization of business: monograph]. Vydavnychij viddil Shidnojevropejs'kogo universytetu ekonomiky i menedzhmentu, m.Cherkasy, 2009. p.203.*
4. *Vetrova N.M. Jekonomicheskaja diagnostika: problemnye aspekty [Economic diagnostics: problem aspects]. // Jekonomika i upravlenie. 2004. №5. p.6–8.*
5. *Kolesar' E. Modeli diagnostyky bankrutstva pidryjemstv Ukraïny [Models of bankruptcy diagnostics of the Ukrainian enterprises]. // Ekonomist. 2002. №10. p.60–63.*
6. *Kopchak Ju.S. Problemy diagnostyky finansovogo stanu i stijkosti funkcionuvannja pidryjemstva [Problems of financial condition diagnostics and stability of company functioning]. // Visnyk SumDu. 2004. №9.*
7. *Moroz O.V., Smetanjuk O.A. Finansova diagnostyka u systemi antykrizovogo upravlinnja na pidryjemstvi: monografija. [Financial diagnostics in the system of anti-crisis management on enterprise: monograph]. Vinnycja: UNIVERSUM, 2006. p. 163.*
8. *Stel'mashhuk Ju. Metody diagnostyky finansovogo stanu i shylnosti pidryjemstva do bankrutstva [Methods of diagnosing financial condition and inclination of company to bankruptcy]. // Ekonomika APK. 2007. №2. s. 78–86.*
9. *Tarasenko I.O., Batrak O.V. Osoblyvosti formuvannja systemu finansovoi' diagnostyky pidryjemstva [Peculiarities of forming the system of financial diagnostics in the company]. // Formuvannja rynkovykh vidnosyn v Ukraïni. 2012. №11 p.118.*

10. Tereshhenko O.O. *Finansova sanacija ta bankrutstvo pidprijemstv [Financial reorganization and bankruptcy of enterprises]*. : Navch. posibnyk. K. :KNEU, 2000. 412 p.

11. Tereshhenko O.O. *Antykrizove finansove upravlinnja na pidprijemstvi. [Anti-crisis financial management of the Company]. Monografija. K. : KNEU, 2008. 272 p.*

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Тарасенко Ірина Олексіївна, доктор економічних наук, професор,
кафедра фінансів

Київський національний університет технологій та дизайну
01011, м. Київ, вул. Немирова–Данченка, 2, Україна;

Батрак Ольга Володимирівна, аспірант кафедри фінансів
Київський національний університет технологій та дизайну
01011, м. Київ, вул. Немирова–Данченка, 2, Україна

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Тарасенко Ирина Алексеевна, доктор экономических наук, профессор,
кафедра финансов

Киевский национальный университет технологии и дизайна
ул. Немирова–Данченко, 2, г. Киев, 01011, Украина

Батрак Ольга Владимировна, аспирант кафедры финансов
Киевский национальный университет технологии и дизайна
ул. Немирова–Данченко, 2, г. Киев, 01011, Украина

DATA ABOUT THE AUTHOR

Iryna Oleksiyivna Tarasenko, Doctor of Economics, Professor,
Kyiv National University of Technologies and Design

Nemyrovycha–Danchenko Str., 2, Kyiv, 01011, Ukraine

Olga Volodymyrivna Batrak, post-graduate student of Board of Finance
Kyiv National University of Technologies and Design
Nemyrovycha–Danchenko Str., 2, Kyiv, 01011, Ukraine

УДК 658.15(476)

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К ОРГАНИЗАЦИИ И ПРОВЕДЕНИЮ ФИНАНСОВОЙ ДИАГНОСТИКИ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Ханкевич В.К.

Малое и среднее предпринимательство является основополагающей частью развития всех сфер экономики. Мировая практика показывает, что значительные резервы повышения эффективности производства заложены в реструктуризации государственных предприятий, расширение предпринимательства. В такой ситуации особое значение приобретает активизация стоимостных рычагов успешно воздействующих на результативность работы всех участников производства. В этих условиях особое значение приобретает финансовая диагностика деятельности малого и среднего предпринимательства.

Новизна исследования состоит в разработке методики финансовой диагностики для малого и среднего предпринимательства.

Объект исследования: финансовая деятельность малого и среднего предпринимательства.

Цель исследования: обосновать концептуальные подходы к организации и проведению финансовой диагностики субъектов малого и среднего предпринимательства.

Задачи исследования: проанализировать тенденции развития малого и среднего предпринимательства в Республике Беларусь, обобщить подходы к проведению финансовой диагностики малого и среднего предпринимательства, определить комплексный подход проведения финансовой диагностики.

Методы исследования: в качестве основных методов использован экономический анализ и синтез, сравнение, обобщение.

Методология: обоснование теоретико-методологических основ проведения финансовой диагностики, основные подходы к организации и проведению финансовой диагностики субъектов малого и среднего предпринимательства; труды отечественных и зарубежных экономистов и практиков в области исследования.

Результаты исследования: отсутствия практических разработок, всесторонне характеризующих методы финансовой диагностики позволило обосновать: основные принципы организации и проведения финансовой диагностики; обязательные предпосылки, обеспечивающие финансовую диагностику; требования к информационному обеспечению финансово диагностики; теоретическую модель организации проведения финансовой диагностики.

Ключевые слова: малое и среднее предпринимательство, финансовая диагностика, принципы организации финансовой диагностики, обязательные предпосылки, обеспечивающие финансовую диагностику, методы проведения.

CONCEPTUAL APPROACHES TO THE ORGANIZATION AND PERFORMANCE OF FINANCIAL DIAGNOSTICS OF SUBJECTS OF SMALL AND MEDIUM BUSINESS

Khankevich V.K.

Small and medium business constitutes the base for the development of all the branches of economy. World practice proves that the considerable reserves of increasing production effectiveness are connected with the restructuring of state enterprises and development of business. Under such circumstances special attention should be paid to activating cost levers influencing the results of all the production participants, as well as financial diagnostics of activities of small and medium business.

Novelty of research lies in the development of financial diagnostics methodology for the small and medium business.

Object of research: financial activities of small and medium business.